

COM VOORWAARDEN

Algemene leverings- en betalingsvoorwaarden uitgegeven door de Stichting Centraal Orgaan Mechanisatiebedrijven (COM) gedeponeerd ter Griffie van de Rechtbank te Utrecht op 1 juni 2004 Uitgave van het COM, Postbus 2600, 3430 GA Nieuwegein. COM6

Artikel 1: Toepasselijkheid

- Deze voorwaarden zijn van toepassing op alle aanbiedingen die de bij het COM aangesloten bedrijven doen, op alle overeenkomsten die zij sluiten en op alle overeenkomsten die hiervan het gevolg kunnen zijn. De aanbieder/leverancier is het bij het COM aangesloten bedrijf dat deze voorwaarden gebruikt. Deze wordt aangeduid als het mechanisatiebedrijf of de koper. De wederpartij wordt aangeduid als opdrachtgever of koper.
- Deze voorwaarden mogen alleen worden gebruikt door bij het COM aangesloten bedrijven.
- Algemene voorwaarden van opdrachtgever gelden niet en worden uitdrukkelijk van de hand gewezen.

Artikel 2: Aanbiedingen

- Alle aanbiedingen zijn vrijblijvend.
- Als opdrachtgever aan het mechanisatiebedrijf gegevens, tekeningen enz. verstrekt, mag het mechanisatiebedrijf uitgaan van de juistheid hiervan en zal hij zijn aanbieding hierop baseren.
- De in de aanbieding genoemde prijzen zijn gebaseerd op levering af fabriek, "ex works", conform Incoterms 2000. De prijzen zijn ex. omzetbelasting en emballage.
- Als zijn aanbieding niet wordt aanvaard, heeft het mechanisatiebedrijf het recht alle kosten die hij heeft moeten maken om zijn aanbieding te doen bij opdrachtgever in rekening te brengen.

Artikel 3: Rechten van intellectuele eigendom

- Tenzij anders is overeengekomen, behoudt het mechanisatiebedrijf de auteursrechten en alle rechten van industriële eigendom op de gedane aanbiedingen, verstrekte ontwerpen, afbeeldingen, tekeningen, (proef)modellen, programmatuur enz.
- De rechten op de in lid 1 genoemde gegevens blijven eigendom van het mechanisatiebedrijf ongeacht of aan opdrachtgever voor de vervaardiging ervan kosten in rekening zijn gebracht. Deze gegevens mogen zonder uitdrukkelijke toestemming van het mechanisatiebedrijf niet gekopieerd, gebruikt of aan derden getoond worden. Bij overtreding van deze bepaling is opdrachtgever aan het mechanisatiebedrijf een boete verschuldigd van € 25.000,-. Deze boete kan naast schadevergoeding op grond van de wet worden gevorderd.
- Opdrachtgever moet de aan hem verstrekte gegevens als bedoeld in lid 1 op eerste verzoek binnen de door het mechanisatiebedrijf gestelde termijn retourneren. Bij overtreding van deze bepaling is opdrachtgever aan het mechanisatiebedrijf een boete verschuldigd van € 1.000,- per dag. Deze boete kan naast schadevergoeding op grond van de wet worden gevorderd.

Artikel 4: Adviezen en materialen

- Opdrachtgever kan geen rechten ontlenen aan adviezen en informatie die hij van het mechanisatiebedrijf krijgt als deze geen directe betrekking hebben op de opdracht.
- Opdrachtgever is verantwoordelijk voor de door of namens hem gemaakte tekeningen en berekeningen en voor de functionele geschiktheid van door of namens hem voorgeschreven materialen.
- Opdrachtgever bepaalt en is verantwoordelijk voor de omvang en de doelmatigheid van de te verrichten reparatie(s) en/of andere werkzaamheden. Opdrachtgever beslist over de (technische) specificaties waarop de reparatie(s) en/of andere werkzaamheden uiteindelijk worden uitgevoerd.
- Opdrachtgever vrijwaart het mechanisatiebedrijf voor elke aanspraak van derden met betrekking tot het gebruik van door of namens opdrachtgever verstrekte tekeningen, berekeningen, monsters, modellen en dergelijke.
- Opdrachtgever mag de materialen die het mechanisatiebedrijf wil gebruiken vóórdat deze verwerkt worden voor eigen rekening (laten) onderzoeken. Als het mechanisatiebedrijf hierdoor schade lijdt, komt deze voor rekening van opdrachtgever.

Artikel 5: Levertijd

- De levertijd wordt door het mechanisatiebedrijf bij benadering vastgesteld.
- Bij de vaststelling van de levertijd gaat het mechanisatiebedrijf er van uit dat hij de opdracht kan uitvoeren onder de omstandigheden die hem op dat moment bekend zijn.
- De levertijd gaat in wanneer over alle technische details overeenstemming is bereikt, alle noodzakelijke gegevens, definitieve tekeningen enz. in het bezit zijn van het mechanisatiebedrijf, de overeengekomen (termijn)betaling is ontvangen en aan de noodzakelijke voorwaarden voor de uitvoering van de opdracht is voldaan.
- Als er sprake is van andere omstandigheden dan die welke het mechanisatiebedrijf bekend waren toen hij de levertijd vaststelde, kan het mechanisatiebedrijf de levertijd verlengen met de tijd die nodig is om de opdracht onder deze omstandigheden uit te voeren. Als de werkzaamheden niet in de planning van het mechanisatiebedrijf kunnen worden ingepast, zullen deze worden afgerond zodra zijn planning dit toelaat.
 - Als er sprake is van meerwerk wordt de levertijd verlengd met de tijd die nodig is om de materialen en onderdelen daarvoor te (laten) leveren en om het meerwerk te verrichten. Als het meerwerk niet in de planning van het mechanisatiebedrijf kan worden ingepast, zullen de werkzaamheden worden afgerond zodra de planning dit toelaat.
 - Als er sprake is van opschorting van verplichtingen door het mechanisatiebedrijf wordt de levertijd verlengd met de duur van de opschorting. Als voortzetting van de werkzaamheden niet in de planning van het mechanisatiebedrijf kan worden ingepast, zullen de werkzaamheden worden afgerond zodra de planning dit toelaat.
 - Als er sprake is van onwerkbaar weer wordt de levertijd verlengd met de daardoor ontstane stagnatietijd.
- Overschrijding van de overeengekomen levertijd geeft in geen geval recht op schadevergoeding, tenzij dit schriftelijk is overeengekomen.

Artikel 6: Risico-overgang

- Bij koop vindt levering plaats af fabriek, "ex works", conform Incoterms 2000; het risico van de zaak gaat over op het moment dat verkoper deze ter beschikking stelt aan koper.
- Ongeacht het bepaalde in het vorige lid kunnen opdrachtgever en het mechanisatiebedrijf overeenkomen dat het mechanisatiebedrijf voor het transport zorgt. Het risico van opslag, laden, transport en lossen rust ook in dat geval op opdrachtgever. Opdrachtgever kan zich tegen deze risico's verzekeren.
- Ook in geval verkoper de verkochte zaak installeert en/of monteert gaat het risico van de zaak over op het moment dat verkoper de zaken ter beschikking stelt aan koper in het bedrijfsruim van verkoper of op een andere overeengekomen plaats.
- Als bij koop sprake is van inruil en koper in afwachting van aflevering van de nieuwe zaak de in te ruilen zaak blijft gebruiken, blijft het risico van de in te ruilen zaak bij koper en komen alle kosten voor zijn rekening tot het moment dat hij deze in het bezit heeft gesteld van verkoper. Hieronder vallen ook de kosten van onderhoud en eventuele schade, door welke oorzaak dan ook ontstaan.

Artikel 7: Prijswijziging

- Als er zich na de datum waarop de overeenkomst is gesloten prijsverhogingen voordoen en de nakoming van de overeenkomst is door het mechanisatiebedrijf nog niet voltooid, dan mag het mechanisatiebedrijf een stijging in de prijsbepalende factoren doorberekenen aan opdrachtgever.
- Betaling van de prijsverhoging zoals bedoeld in lid 1 vindt plaats tegelijk met betaling van de hoofdsom of de laatste termijn.
- Als opdrachtgever een consument is, zijnde een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van zijn beroep of bedrijf, en de in lid 1 bedoelde prijsverhoging zich voordoet binnen drie maanden na de datum waarop de overeenkomst gesloten is, dan heeft opdrachtgever het recht om de overeenkomst te ontbinden.
- Als er goederen door opdrachtgever worden aangeleverd en het mechanisatiebedrijf bereid is deze te gebruiken, mag het mechanisatiebedrijf maximaal 20% van de marktprijs van de aangeleverde goederen in rekening brengen.

Artikel 8: Onuitvoerbaarheid van de opdracht

- Het mechanisatiebedrijf heeft het recht de nakoming van zijn verplichtingen op te schorten, als hij door omstandigheden die bij het sluiten van de overeenkomst niet te verwachten waren en die buiten zijn invloedssfeer liggen, tijdelijk verhinderd is zijn verplichtingen na te komen.
- Onder omstandigheden die niet door het mechanisatiebedrijf te verwachten waren en die buiten zijn invloedssfeer liggen, worden onder andere verstaan de omstandigheid dat leveranciers en/of onderaannemers van het mechanisatiebedrijf niet of niet tijdig voldoen aan hun verplichtingen, het weer, aard bevingen, brand, verlies of diefstal van gereedschappen, het verlopen gaan van te verwerken materialen, wegblokkades, stakingen of werkonderbrekingen en import- of handelsbeperkingen.
- Het mechanisatiebedrijf is niet bevoegd tot opschorting als de nakoming blijvend onmogelijk is of als een tijdelijke onmogelijkheid meer dan zes maanden heeft geduurd. De overeenkomst kan dan worden ontbonden voor dat deel van de verplichtingen dat nog niet is nagekomen. Partijen hebben in dat geval geen recht op vergoeding van de als gevolg van de ontbinding geleden of te lijden schade.

Artikel 9: Omvang van het werk

- Opdrachtgever moet ervoor zorgen dat alle vergunningen, ontheffingen en andere beschikkingen die noodzakelijk zijn om het werk uit te voeren tijdig verkregen zijn.
- In de prijs van het werk zijn niet begrepen:
 - de kosten voor grond-, hei-, hak-, break-, funderings-, metsel-, timmer-, stukadoors-, schilder-, tegel-, herstel- of ander bouwkundig werk;
 - de kosten voor aansluiting van gas-, water-, elektriciteit- of andere infrastructurele voorzieningen;
 - de kosten ter voorkoming of beperking van schade aan op of bij het werk aanwezige zaken;
 - de kosten van afvoer van materialen, bouwstoffen of afval;
 - de reis- en verblijfskosten.

Artikel 10: Wijzigingen in het werk

- Wijzigingen in het werk resulteren in ieder geval in meer- of minderwerk als:
 - er sprake is van een wijziging in het ontwerp of bestek;
 - de door opdrachtgever verstrekte informatie niet overeenstemt met de werkelijkheid;
 - van geschatte hoeveelheden met meer dan 10% wordt afgeweken.
- Meerwerk wordt berekend op basis van de waarde van de prijsbepalende factoren die geldt op het moment dat het meerwerk wordt verricht. Minderwerk wordt verrekend op basis van de waarde van de prijsbepalende factoren die gold op het moment van het sluiten van de overeenkomst.
- Als het saldo van het minderwerk dat van het meerwerk overblijft, mag het mechanisatiebedrijf bij de eindafrekening 10% van het verschil van de saldi bij opdrachtgever in rekening brengen. Deze bepaling geldt niet voor minderwerk dat gevolg is van een verzoek van het mechanisatiebedrijf.

Artikel 11: Uitvoering van het werk

- Opdrachtgever zorgt ervoor dat het mechanisatiebedrijf zijn werkzaamheden ongestoord en op het overeengekomen tijdstip kan verrichten en dat hij bij de uitvoering van zijn werkzaamheden de beschikking krijgt over de benodigde voorzieningen, zoals:
 - gas, water en elektriciteit;
 - verwarming;
 - afsluitbare droge opslagruimte;
 - op grond van de Arboret en -regelgeving voorgeschreven voorzieningen.
- Wanneer er zich omstandigheden voordoen die het noodzakelijk maken om de werkzaamheden te verrichten op een tijdstip vallende buiten de in lid 1 genoemde normale werktijden van het mechanisatiebedrijf, is het mechanisatiebedrijf gerechtigd de hieruit voortvloeiende meerkosten aan opdrachtgever in rekening te brengen.
- Wanneer er sprake is van een opdracht tot keuring en/of reparatie en deze activiteit moeten plaatsvinden op een locatie van opdrachtgever, is het mechanisatiebedrijf niet verplicht om zijn kost of die van zijn personeel aan te kondigen en het precieze tijdstip van aankomst aan opdrachtgever mee te delen.
- Opdrachtgever zorgt ervoor dat het te keuren en/of te repareren object in gereinigde staat aan het mechanisatiebedrijf ter beschikking wordt gesteld, zodanig dat de uit de overeenkomst voortvloeiende werkzaamheden kunnen worden verricht.
- Opdrachtgever is aansprakelijk voor alle schade als gevolg van verlies, diefstal, verbranding of beschadiging van gereedschappen, materialen en andere zaken van het mechanisatiebedrijf die zich bevinden op de plaats waar de werkzaamheden worden verricht.
- Wanneer opdrachtgever zijn verplichtingen zoals omschreven in de vorige leden niet nakomt en daardoor vertraging in de uitvoering van de werkzaamheden ontstaat, zullen de werkzaamheden worden uitgevoerd zodra de planning van het mechanisatiebedrijf dit toelaat. Daarnaast is opdrachtgever aansprakelijk voor alle daaruit voortvloeiende schade.

Artikel 12: Oplevering van het werk

- Het werk wordt als opgeleverd beschouwd wanneer:
 - opdrachtgever het werk heeft goedgekeurd;
 - het werk door opdrachtgever in gebruik is genomen. Neemt opdrachtgever een deel van het werk in gebruik dan wordt dat gedeelte als opgeleverd beschouwd;
 - het mechanisatiebedrijf schriftelijk aan opdrachtgever heeft meegedeeld dat het werk is voltooid en opdrachtgever niet binnen 14 dagen na de mededeling schriftelijk kenbaar heeft gemaakt of het werk al dan niet is goedgekeurd;
 - opdrachtgever het werk niet goedkeurt op grond van kleine gebreken of ontbrekende onderdelen die binnen 30 dagen kunnen worden hersteld of nageleverd en die ingebruikname van het werk niet in de weg staan.
- Keurt opdrachtgever het werk niet goed dan is hij verplicht dit onder opgave van redenen schriftelijk kenbaar te maken aan het mechanisatiebedrijf.
- Keurt opdrachtgever het werk niet goed dan zal hij het mechanisatiebedrijf in de gelegenheid stellen het werk opnieuw op te leveren. De bepalingen van dit artikel zijn daarop opnieuw van toepassing.

Artikel 13: Aansprakelijkheid

- Het mechanisatiebedrijf is aansprakelijk voor schade die opdrachtgever lijdt en die het rechtstreeks en uitsluitend gevolg is van een aan het mechanisatiebedrijf toe te rekenen tekortkoming. Voor vergoeding komt echter alleen in aanmerking die schade waartegen het mechanisatiebedrijf verzekerd is, dan wel redelijkerwijs verzekerd had behoren te zijn.
- Niet voor vergoeding in aanmerking komt:
 - bedrijfschade waaronder bijvoorbeeld stagnatieschade en gederfde winst;
 - opzichtschaade. Onder opzichtschaade wordt onder andere verstaan schade die door of tijdens de uitvoering van het aangenomen werk wordt gebracht aan zaken waaraan wordt gewerkt of aan zaken die zich bevinden in de nabijheid van de plaats waar gewerkt wordt;
 - schade veroorzaakt door opzet of bewuste roekeloosheid van hulp-persoonen.
- Opdrachtgever vrijwaart het mechanisatiebedrijf voor alle aanspraken van derden wegens productenaansprakelijkheid als gevolg van een gebrek in een product dat door opdrachtgever aan een derde is geleverd en/of (mede) bestond uit door het mechanisatiebedrijf geleverde producten en/of materialen.

Artikel 14: Garantie

- Tenzij schriftelijk anderszins overeenkomsten staat het mechanisatiebedrijf voor een periode van zes maanden na (op)levering in voor de goede uitvoering van de overeengekomen prestatie, behalve als de prestatie bestaat uit het keuren en/of repareren van een object van opdrachtgever, dan zal geen garantie worden gegeven.
- Geen garantie wordt gegeven voor geleverde zaken die niet nieuw waren op het moment van levering.
- Bestaat de overeengekomen prestatie uit aanneming van werk dan staat het mechanisatiebedrijf voor de in lid 1 genoemde periode in voor de deugdelijkheid van de geleverde constructie en de gebruikte materialen, mits hij vrij was in de keuze daarvan.
- Als blijkt dat de geleverde constructie of de gebruikte materialen niet deugdelijk zijn, zal het mechanisatiebedrijf deze herstellen of vervangen. De delen die bij het mechanisatiebedrijf hersteld of door het mechanisatiebedrijf vervangen worden, moeten franco aan het mechanisatiebedrijf worden toegezonden. Demontage en montage van deze delen en de eventueel gemaakte reis- en verblijfskosten komen voor rekening van opdrachtgever.

- Bestaat de overeengekomen prestatie uit levering van een zaak dan staat het mechanisatiebedrijf gedurende de in lid 1 genoemde periode in voor de deugdelijkheid van de geleverde zaak.
- Als blijkt dat de levering niet deugdelijk is geweest, dan moet de zaak franco aan het mechanisatiebedrijf worden teruggezonden. Daarna zal het mechanisatiebedrijf de keuze maken of hij:
 - de zaak herstelt;
 - de zaak vervangt;
 - opdrachtgever crediteert voor een evenredig deel van de factuur.
- Bestaat de overeengekomen prestatie (mede) uit de installatie en/of montage van een geleverde zaak dan staat het mechanisatiebedrijf voor de in lid 1 genoemde periode in voor de deugdelijkheid van de installatie en/of montage. Als blijkt dat de installatie en/of montage niet deugdelijk is uitgevoerd, zal het mechanisatiebedrijf dit herstellen. De eventueel gemaakte reis- en verblijfskosten komen voor rekening van opdrachtgever.
- Voor die onderdelen waarvoor opdrachtgever en het mechanisatiebedrijf dit uitdrukkelijk schriftelijk zijn overeengekomen geldt fabrieksgarantie. Als opdrachtgever gelegenheid heeft gehad kennis te nemen van de inhoud van de fabrieksgarantie zal deze in de plaats treden van garantie op grond van dit artikel.
- Opdrachtgever moet het mechanisatiebedrijf in alle gevallen de gelegenheid bieden een eventueel gebrek te herstellen of de bewerking opnieuw uit te voeren.
- Opdrachtgever kan alleen een beroep doen op garantie nadat hij aan al zijn verplichtingen ten opzichte van het mechanisatiebedrijf heeft voldaan.
- Geen garantie wordt gegeven voor gebreken die het gevolg zijn van:
 - normale slijtage;
 - onoordeelkundig gebruik;
 - niet of onjuist uitgevoerd onderhoud;
 - installatie, montage, wijziging of reparatie door opdrachtgever of door derden.

Artikel 15: Reclamaties

Opdrachtgever kan op een gebrek in de prestatie geen beroep meer doen, als hij niet binnen 14 dagen nadat hij het gebrek heeft ontdekt of redelijkerwijs had behoren te ontdekken schriftelijk bij het mechanisatiebedrijf heeft gereclameerd.

Artikel 16: Niet afgenomen zaken

Wanneer zaken na het verstrijken van de levertijd niet zijn afgenomen, blijven deze ter beschikking staan van opdrachtgever. Niet afgenomen zaken worden voor rekening en risico van opdrachtgever opgeslagen. Het mechanisatiebedrijf mag altijd gebruik maken van de bevoegdheid van artikel 6:90 BW.

Artikel 17: Betaling

- Betaling wordt gedaan op de plaats van vestiging van het mechanisatiebedrijf of op een door het mechanisatiebedrijf aangewezen rekening.
- Tenzij anders overeengekomen vindt betaling als volgt plaats:
 - bij balieoverkoop contant;
 - als termijnbetaling is overeengekomen:
 - 50% van de totale prijs bij opdracht;
 - 50% van de totale prijs bij oplevering;
 - in alle overige gevallen binnen 8 dagen na factuurdatum.
- Ongeacht de overeengekomen betalingscondities is opdrachtgever verplicht op verzoek van het mechanisatiebedrijf een naar diens oordeel voldoende zekerheid voor betaling te verstrekken. Als opdrachtgever hier niet binnen de gestelde termijn aan voldoet, raakt hij direct in verzuim. Het mechanisatiebedrijf heeft in dat geval het recht de overeenkomst te ontbinden en zijn schade op opdrachtgever te verhalen.
- Het recht van opdrachtgever om zijn vorderingen op het mechanisatiebedrijf te verrekenen is uitgesloten, tenzij er sprake is van faillissement van het mechanisatiebedrijf.
- De volledige vordering tot betaling is onmiddellijk opeisbaar als:
 - een betalingstermijn is vastgesteld;
 - opdrachtgever failliet is gegaan of surseance van betaling aanvraagt;
 - beslag op zaken of vorderingen van opdrachtgever wordt gelegd;
 - de opdrachtgever (vennootschap) wordt ontbonden of geliquideerd;
 - de opdrachtgever (natuurlijk persoon) onder curatele wordt gesteld of overlijdt.
- Wanneer betaling niet heeft plaatsgevonden binnen de overeengekomen betalingstermijn, is opdrachtgever direct rente aan het mechanisatiebedrijf verschuldigd. De rente bedraagt 10% per jaar, maar is gelijk aan de wettelijke rente als deze hoger is. Bij de renteberekening wordt een gedeelte van de maand gezien als een volle maand.
- Wanneer betaling niet heeft plaatsgevonden binnen de overeengekomen betalingstermijn, is opdrachtgever aan het mechanisatiebedrijf alle buitengerechtigde kosten verschuldigd met een minimum van € 50,-. De kosten worden berekend op basis van de volgende tabel:

over de eerste € 3.000,-	15%
over het meerdere tot € 6.000,-	10%
over het meerdere tot € 5.000,-	8%
over het meerdere tot € 60.000,-	5%
over het meerdere vanaf € 60.000,-	3%
- Als de werkelijk gemaakte buitengerechtigde kosten hoger zijn dan uit bovenstaande berekening volgt, zijn de werkelijk gemaakte kosten verschuldigd.
- Als het mechanisatiebedrijf in een gerechtelijke procedure in het gelijk wordt gesteld, komen alle kosten die hij in verband met deze procedure heeft gemaakt voor rekening van opdrachtgever.

Artikel 18: Eigendomsvoorbehoud en pandrecht

- Na levering blijft het mechanisatiebedrijf eigenaar van geleverde zaken zolang opdrachtgever:
 - tekortschiet of tekort zal schieten in de nakoming van zijn verplichtingen uit deze overeenkomst of andere gelijksoortige overeenkomsten;
 - voor verrichte of nog te verrichten werkzaamheden uit zodanige overeenkomsten niet betaalt of zal betalen;
 - vorderingen die voortvloeien uit het niet nakomen van bovengenoemde overeenkomsten, zoals schade, boete, rente en kosten, niet heeft voldaan.
- Zolang er op geleverde zaken een eigendomsvoorbehoud rust, mag opdrachtgever deze buiten zijn normale bedrijfsuitoefening niet bezwaren.
- Nadat het mechanisatiebedrijf zijn eigendomsvoorbehoud heeft ingeroepen, mag hij de geleverde zaken terughalen. Opdrachtgever staat het mechanisatiebedrijf toe de plaats te betreden waar deze zaken zich bevinden.
- Als het mechanisatiebedrijf geen beroep kan doen op zijn eigendomsvoorbehoud omdat de geleverde zaken zijn vermengd, vervormd of nagetrokken, is opdrachtgever verplicht de nieuw gevormde zaken aan het mechanisatiebedrijf te verpanden.

Artikel 19: Ontbinding

Als opdrachtgever de overeenkomst wil ontbinden zonder dat er sprake is van een tekortkoming van het mechanisatiebedrijf en het mechanisatiebedrijf hiermee instemt, wordt de overeenkomst met wederzijds goedvinden ontbonden. Het mechanisatiebedrijf heeft in dat geval recht op vergoeding van alle vermogensschade zoals geleden verlies, gederfde winst en gemaakte kosten.

Artikel 20: Toepasselijk recht en forumkeuze

- Het Nederlands recht is van toepassing.
- Het Weens koopverdrag (C.I.S.G.) is niet van toepassing, evenmin als enige andere internationale regeling waarvan uitsluiting is toegestaan.
- Alleen de burgerlijke rechter die bevoegd is in de vestigingsplaats van de opdrachtnemer neemt kennis van geschillen, tenzij dit in strijd is met het dwingend recht. Opdrachtnemer mag van deze bevoegdheidsregel afwijken en de wettelijke bevoegdheidsregels hanteren.
- Partijen kunnen een andere vorm van geschillenbeslechting overeenkomen, zoals bijvoorbeeld arbitrage. Arbitrage zal geschieden volgens het arbitrage-reglement van de Federatie Agrotechniek.